ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ପବିତ୍ର ଦାସ

ସାରାଂଶ (Abstract) :

ସାଧାରଣ ଉପନ୍ୟାସରେ କଳ୍ପନା ଓ ବାସ୍ତବତାର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ରହିଥିଲେ ହେଁ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ବେଶି ବାସ୍ତବାଭିମୁଖୀ । ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର ଓ ଘଟଣା ଆଦିର ସଠିକ୍ ଅବତାରଣା ଘଟିଥାଏ । 'ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ' କହିଲେ ସାଧାରଣତଃ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଧାରିତ ଉପନ୍ୟାସକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ସାଧାରଣ ଉପନ୍ୟାସର ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ ସହିତ ଏକ ଭ୍ରମଣ ପିପାସୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଭ୍ରମଣ ସ୍ଥାନ ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥାଯଥ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଫଳରେ ପାଠକ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ ପଢିବା ଦ୍ୱାରା ଏକ ଗତିଶୀଳ କାହାଣୀର ଆନନ୍ଦ ନେବା ସହିତ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୌଗୋଳିକ ପରିବେଶର ଜନଜାତି, ରୀତିନୀତି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ପ୍ରକୃତି ସମ୍ପର୍କରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୁଏ । ଆଲୋଚ୍ୟ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକରେ କିଭଳି ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅବତାରଣା ଘଟିଛି ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ(Keywords) :

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟ, ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ, ଓଡ଼ିଆ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ, ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅସ୍ତିତ୍ୱ କାବ୍ୟ, କବିତାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରବନ୍ଧ, କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଆଦି ସାହିତ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ବିଦ୍ୟମାନ । ଗଦ୍ୟରେ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଲେଖିବାର ପରମ୍ପରା ଔପନ୍ୟାସିକମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରେରିତ କଲା । ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗକୁ ନେଇ ଯେ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ ରଚନା ସମ୍ଭବ ଏହିପରି ଏକ ଅନୁସନ୍ଧିତ୍ସାରୁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସର ଉନ୍ମେଷ ଘଟିଲା । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଦଶନ୍ଧିରୁ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସର ବିକାଶ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଯେଉଁ ସାମାଜିକ ବାସ୍ତବତାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା ସେଥିରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପରୀକ୍ଷା ନୀରିକ୍ଷା ଘଟିଲା । ସାମାଜିକ ସମସ୍ୟା ସହିତ, ଐତିହାସିକ, ରାଜନୀତିକ, ପୌରାଣିକ, ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ପରି ବିଭିନ୍ନ ଉପାଦାନ ଉପନ୍ୟାସର ଭାବବସ୍ତୁକୁ ବୈଚିତ୍ର୍ୟମଣ୍ଡିତ କଲା । ଏହି ଉପାଦାନଗତ ବିଚିତ୍ରତାର ଅନ୍ୟ ଏକ ଏକକ ରୂପେ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟରେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ଜାହିର୍ କରି ଆସିଛି । ଯଦିଓ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଏହାର ଗତି ସେତେଟା ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ନଥିଲା ମାତ୍ର ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ଏକ ଉପାଦାନ ରୂପେ ଲେଖକ, ପାଠକ ଓ ସମାଲୋଚକଙ୍କର ଆଦୃତି ଲାଭ କରିଛି ।

'ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ' କହିଲେ ସାଧାରଣତଃ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଆଧାରିତ ଉପନ୍ୟାସକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ଭ୍ରମଣକାରୀର ଭ୍ରମଣଜନିତ କୌତୂହଳକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଭିନ୍ନ ଦେଶର, ଭିନ୍ନ ପରିବେଶର, ଭିନ୍ନ ପରଂପରା, ବେଶ ପୋଷାକ ଆଦିର ବର୍ଣ୍ଣନା ଚାଲିଥାଏ ତତ୍‌ସହିତ

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.13619812
Article No - BPPP00215

ଯୋଗାଯୋଗ :
ପବିତ୍ର ଦାସ, ଅଧ୍ୟାପକ, ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗ
ଆଗରପଡ଼ା ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ, ଭଦ୍ରକ
E-Mail ID: pabitradas917@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0000-8196-9187

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୩.୬.୨୦୨୪	୭.୭.୨୦୨୪	୧୫.୭.୨୦୨୪	୧.୮.୨୦୨୪

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ଦାସ, ପବିତ୍ର, ୨୦୨୪ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସରେ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ । ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ । ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ୫, ପୃଷ୍ଠା :୨୫-୩୨ ।

ଆନ୍ତଃ ପ୍ରବାହରେ ଉପନ୍ୟାସର କଥାବସ୍ତୁଟି ନିଜସ୍ୱ ଢଙ୍ଗରେ ବାହ୍ୟ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଆନ୍ତଃଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଉତ୍କଣ୍ଠା, ସଂଘାତ ଆଦିରେ କ୍ରମଃ ପରିଣତାଭିମୁଖୀ ହେଉଥାଏ । ଏହି ଧରଣର ଉପନ୍ୟାସରେ କାହାଣୀର ଗୁରୁତ୍ୱ ସହିତ ସ୍ଥାନ ବା ପରିବେଶର ଗୁରୁତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସର କଥାବସ୍ତୁ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ହେଲେହେଁ ଜଣେ ଭ୍ରମଣକାରୀର ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥାବସ୍ତୁରେ ଆନ୍ତଃସାମ୍ୟ ତିଆରି କରେ । ଏହି ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତଜନିତ ଆନ୍ତଃସାମ୍ୟ ହିଁ ଅନ୍ୟ ଉପନ୍ୟାସର କଥା ସଂରଚନାଠାରୁ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସର କଥା ସଂରଚନାକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରିଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଆ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ଆଦ୍ୟ ଉଦ୍‌ଗାତା ହେଉଛନ୍ତି ଅପର୍ଣ୍ଣା ପଣ୍ଡା । ୧୯୦୨ ମସିହାରେ ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ରଚିତ 'କଳାବତୀ' ଉପନ୍ୟାସ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ । ଏହିଠାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସର ବିକାଶଯାତ୍ରା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ପ୍ରାକ୍-ସ୍ୱାଧୀନତା କାଳରେ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସର ଏହିପରି କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ବିକାଶ ଘଟିଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଯଥାର୍ଥ ଭାବେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟରୁ ଉଭୟ ପରିମାଣ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାର ବିକାଶ ସାଧିତ ହେଲା ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ରଚନା କରାଯାଇଥିବା ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ 'ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ବଣଭୋଜି'(୧୯୮୦), ସଂଯୁକ୍ତା ରାଉତଙ୍କ 'କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତାପରୁ ଅନନ୍ତ ଶୀତଳତା'(୧୯୯୨), ରାଧାନାଥ ରଥଙ୍କ 'ସାଗର ସେପାରେ'(୧୯୯୬), ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ 'ତୃଷ୍ଣା:ଏକ ଅନାବିଷ୍କୃତ ଆମେରିକା'(୧୯୯୯) ଓ ହୃଷିକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ 'ହସ ଓ ଇତିହାସ'(୧୯୯୯) ଅନ୍ୟତମ । ନିମ୍ନରେ ଏହି ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକରେ କିଭଳି ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅବତାରଣା ଘଟିଛି ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ।

ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ: ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ବଣଭୋଜି (୧୯୮୦)

ମାୟାବିନୀ ଗୋଆର ଯାଦୁକରୀ ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ବଣଭୋଜି ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଟି ରଚିତ । ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟର ଅଳକାପୁରୀ ଛାଡ଼ି ମୋକ୍ଷର ଅନ୍ୱେଷଣରେ ଇଣ୍ଡିଆ ଆସିଥିବା ଜଣେ ମାର୍କିନ୍ ତରୁଣୀ ଓ ଜଣେ ଭାରତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟଟକର କାହାଣୀକୁ ନେଇ କଥାବସ୍ତୁଟି ଗତିଶୀଳ ।

ଲେଖକ ବମ୍ବେରୁ ଗୋଆ ଯାଉଥିବା ବସରେ ଯୋଡି ହୋଇଛନ୍ତି ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଶାନ୍ତର ଭଉଣୀ ଲିପିକା ଆଉ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଲର୍ଡ ଏବଂ ଜଣେ ଶ୍ୱେତାଙ୍ଗ ହିପ୍‌ପିଣୀ ସହିତ । ହିପ୍‌ପିଣୀର ଘର ଲସ୍‌ଏଞ୍ଜେଲସରେ । ସେଇ ହିପ୍‌ପିଣୀ ଜଣକ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କଠାରୁ ନେଇଥିବା ଚାଳିଶ ଟଙ୍କାରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି ଉପନ୍ୟାସ କାହାଣୀ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସେଇ ଚାଳିଶ ଟଙ୍କା ହିଁ ଲେଖକ ଓ ବିଦେଶିନୀ ହିପ୍‌ପିଣୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କର ଯୋଗସୂତ୍ର ସ୍ଥାପନ କରିଛି । ସମ୍ପର୍କ ହୋଇଛି ଘନିଷ୍ଠ । ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ଭ୍ରମଣ ଓ କଥାଭାଗ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ ଚାଲିଛି ।

ଦିନେ ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା ଗୋଧନ ସମୃଦ୍ଧ ଗୋମନ୍ତକ; ଆଜି ତାହାରି ନାମ ଗୋଆ । ଗୋଆର ରାଜଧାନୀ ହେଉଛି ପାଞ୍ଜିମ୍ । ଲେଖକ ପାଞ୍ଜିମ୍ ସହର ଭ୍ରମଣ କରୁଥିବା ସମୟରେ ଗୋଆର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ କୁହନ୍ତି–"ଉତ୍ତରରେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, ପୂର୍ବରେ କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଆଉ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ଆରବ ମହାସାଗର । ସହରର ବନ୍ଧ ଉପରେ ତିନୋଟି ସମାନ୍ତର ସରଳରେଖା ଭଳି ପୂର୍ବରୁ ପଶ୍ଚିମକୁ ଲମ୍ବିଯାଇଛି ଆରବ ସାଗରର ଜଳରେଖା । ପାହାଡ଼, ପର୍ବତ, ନଦନଦୀ ଆଉ ସମୁଦ୍ର- ବେଳାକୁ ନେଇ ଗଢି ଉଠିଛି ଏକଦା ଧୀବର ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳ ଆଧୁନିକ ଗୋଆ । ଏହାର ୧୦୦ କିଲୋମିଟର ଦୀର୍ଘ ବେଳାଭୂମି ତୀରେ ତୀରେ ଆମ୍ବ, ନଡିଆ, ତାଳ, ଡାଳଚିନି, କାଜୁବାଦାମ୍, ଆଉ ଅନାରସ୍‌ର ଧାଡ଼ିଧାଡ଼ି ଗଛ । ପ୍ରାଚୀନ ଗିର୍ଜା, ମନ୍ଦିର-ମାଳିନୀ ଏଇ ଛୋଟ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରକୃତିର ଅକୃତିମ ସ୍ନେହରେ ଲାବଣ୍ୟମୟୀ ।"(୧) ଗୋଆର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଲୋଭରେ ହିନ୍ଦୁ କଦମ୍ବବଂଶୀୟ ରାଜାଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବାହମନି ସୁଲତାନ, ପୁଣି ଇଂରେଜ, ଡଚ୍, ଆଉ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ବଣିକ ଝାମ୍ପ ଦେଇଛନ୍ତି ଗୋଆର ବୁକୁ ଉପରେ । ଶାସନ କରିଛନ୍ତି ଗୋଆବାସୀ ସରଳ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ, ଶୋଷଣ କରିଛନ୍ତି ତା'ର ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦକୁ, ଦୀର୍ଘ ଚାରିଶହ ଏକାବନ ବର୍ଷ ବୈଦେଶିକ ଶାସନ ପରେ ୧୯୬୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୧୯ ତାରିଖରେ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ଶାସନାଧୀନ ଗୋଆ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ସହିତ ମିଳିତ ହୋଇଛି । ଏଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆଣିବା ପାଇଁ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କୁ ଲାଠି ମାଡ, ବନ୍ଧୁକର ଗୁଳିରେ ଆହତ ହେବାକୁ ପଡିଛି । ଯେଉଁଥିରେ ଉପନ୍ୟାସର ନାୟକ ମଧ୍ୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍‌ମାନେ ଆରବ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ହଟାଇ ଭାରତବର୍ଷରେ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ପରେ ଗୋଆର ମୁସଲମାନ ବାଦଶାହାଙ୍କୁ ହରାଇ ରାଜତ୍ୱ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଓଲ୍‌ଡ୍ ଗୋଆରେ ଥିବା ମନ୍ଦିର, ମସଜିଦ୍ ଭାଙ୍ଗି ଗଢି ଉଠିଲା ନୂତନ ଗିର୍ଜା, କାଥେଡ୍ରାଲ୍, ଚାପେଲ୍ । ଛ ହଜାର ମୁସଲମାନମାନଙ୍କୁ ମସ୍‌ଜିଦ୍ ଭିତରେ ବନ୍ଦ ରଖି ନିଆଁ ଲଗେଇଦେଲେ । ପରେ ପରେ ସେଠାରେ ପ୍ଲେଗ୍ ମହାମାରୀ ବ୍ୟାପିବା ଯୋଗୁଁ ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ସରକାର ପ୍ରାଚୀନ ଗୋଆରୁ ଆଧୁନିକ ପାଞ୍ଜିମ୍ ସହରକୁ ଗୋଆର ରାଜଧାନୀ ଉଠାଇ ଆଣିଥିଲେ । ଔପନ୍ୟାସିକ ଉପନ୍ୟାସରେ ଗୋଆର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ଗୋଆର ଇତିହାସକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ଗୋଆବାସୀମାନେ ଦିନକୁଦିନ କିପରି ନିଶାସକ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି ସେ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଫେନି ଗୋଆର ନିଜସ୍ୱ ମଦ- ଗୋଆର କଥିତ କୋଙ୍କଣୀ ଭାଷାରେ ଫେନି ବା ଫେଣ ଶବ୍ଦରୁ ଫେନି ଶବ୍ଦର ଉତ୍ପତ୍ତି । ଏଇ ଫେନାୟିତ ମଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଆସକ୍ତି ପ୍ରତି ଗୋଆ ଅଧିବାସୀର ରକ୍ତରେ ମିଶି ରହିଛି । ଗୋଆନିଜ୍‌ମାନଙ୍କର L.S.D, Heroin ଭଳି ମାରାତ୍ମକ ନିଶା ଇଂଜେକ୍‌ସନ୍ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବାର ପ୍ରସଙ୍ଗ ସ୍ଥାନିତ । ଏଇ ମାରାତ୍ମକ ନିଶା ସେବନ ପାଇଁ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ଝଗଡା ହୋଇ କିପରି ସଂପର୍କରେ ତିକ୍ତତା ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ତାହାର ଚିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଲିପିକା ଓ ଡାକ୍ତର ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

କାଲାନ୍‌ଗୁଟେ ବିଚ୍ ହେଉଛି ବେଳାମାଳିନୀ ଗୋଆର ସବୁଠାରୁ ଲାବଣ୍ୟମୟୀ ବେଳାଭୂମି । କାଲାନ୍‌ଗୁଟେ ସମୁଦ୍ର ବେଳାର ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ଅଞ୍ଜନା । ଅଞ୍ଜନା ସମୁଦ୍ର କୂଳିଆ ଗ୍ରାମର ନାମ । ୟୁରୋପ୍, ଆମେରିକାର ସମାଜ-ବିଦ୍ରୋହୀ, କିଶୋର-କିଶୋରୀ, ତରୁଣ-ତରୁଣୀମାନଙ୍କ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉପନିବେଶ । ଏଠାରେ ହୋଟେଲ୍, ଟୁରିଷ୍ଟ କଟେଜ୍ ଅଳ୍ପ ଟଙ୍କାରେ ମିଳିଯାଏ । ହିପ୍ପି, ହିପ୍ପିଣୀମାନଙ୍କ ଆଗମନ ଯୋଗୁଁ ସମୁଦ୍ରକୁ ଜାଲ ନେଇ ମାଛ ଧରିବାକୁ ଯାଉଥିବା ଧୀବର, କ୍ଷେତକୁ ଯାଉଥିବା କୃଷକ ନିଜର କୌଳିକ ବ୍ୟବସାୟ ଛାଡିଦେଇ ଦୋକାନ ଖୋଲି ବସିଲେ । ଚୋରା ନିଶା ବଟିକା, ଫେନି ମଦର କାରବାର ମଧ୍ୟ ଗଢି ଉଠିଲା । ଅଞ୍ଜନାର ଗ୍ରାମୀଣ ସଂସ୍କୃତିରେ ଅନୁପ୍ରବେଶ କଲା ସହରୀ ସଭ୍ୟତାର କୃତ୍ରିମତା, ଜଟିଳତା । ପରେ ବିଦେଶିନୀମାନଙ୍କ ନଗ୍ନତାକୁ ବିରୋଧ କରି ଗ୍ରାମର ଲୋକମାନେ ପ୍ରବେଶ ପଥରେ ଲଗେଇଲେ ନୂତନ ସାଇନ୍ ବୋର୍ଡ଼ । 'NUDISIM PROHIBITED' ନଗ୍ନତା ନିଷେଧ । ହିପ୍ପିମାନେ ଗୋଆକୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଆସିବା ପରେ ଗୋଆର ପର୍ତ୍ତୁଗୀଜ୍ ପ୍ରଭାବିତ ସଂସ୍କୃତିରେ ବେଶି ଅଦଳବଦଳ ହେଉ କି ନହେଉ ଅର୍ଥନୀତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଇଥିଲା ।

ବିଦେଶୀମାନଙ୍କର ଭାରତୀୟ ଆତ୍ମିକତା ପ୍ରତି ଗଭୀର ସମ୍ମାନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି । ୟୁରୋପ, ଆମେରିକାର ସମାଜ- ବିଦ୍ରୋହୀ ଓ ବିଦ୍ରୋହୀମାନେ ଭାରତ ଆସି ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆପଣେଇ ହରେକୃଷ୍ଣ ହରେରାମ ସଂକୀର୍ତ୍ତନରେ ମଜି ଯାଇଛନ୍ତି । ଗେରୁଆ ରଙ୍ଗର ଆଣ୍ଠୁଲୁଚା ଲୁଗା, ଛାତି ମୁଣ୍ଡରେ ତିଳକ ଚିତା, ରୁଦ୍ରାକ୍ଷମାଳ ସାଙ୍ଗକୁ ମୃଦଙ୍ଗ ବଜାରେ ତଲ୍ଲିନ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଲେଖକ ବିମୋହିତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କୁହନ୍ତି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ସଭ୍ୟତାର ବିସ୍ତାର ଫଳରେ ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ମନରୁ ଏହି ଧର୍ମଭାବନା କ୍ରମଶଃ ଲୋପ ପାଇ ଯିବାକୁ ବସିଥିବାବେଳେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶର ଏହି ସମାଜ-ବିଦ୍ରୋହୀମାନେ ସେହି ଆତ୍ମିକ ଚିନ୍ତାକୁ ଆଉଥରେ ଜୀବନ୍ୟାସ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଗୋଆର ଇତିହାସ, ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ଲୋକକଥା, କିମ୍ବଦନ୍ତୀ, ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଆଦିକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ।

ସଂଯୁକ୍ତା ରାଉତ : କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତାପରୁ ଅନନ୍ତ ଶୀତଳତା(୧୯୯୨)

'କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତାପରୁ ଅନନ୍ତ ଶୀତଳତା ଉପନ୍ୟାସରେ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବେ ଭ୍ରମଣର ନାନ୍ଦନିକତା ସହିତ ଉପନ୍ୟାସର କାହାଣୀଭାଗ ସନ୍ତୁଳିତ ହୋଇ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଛି । ଔପନ୍ୟାସିକା ସଂଯୁକ୍ତା ରାଉତ ଉପନ୍ୟାସର 'ଭୂମିକା'ରେ 'ଆଣ୍ଡାମାନ ଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ସେଠାକାର ଭୌଗୋଳିକ ପରିବେଶରେ ବିତେଇଥିବା ମୂହୁର୍ତ୍ତସବୁକୁ ଏଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । କଥାକାର ସଂଯୁକ୍ତା ରାଉତଙ୍କର 'କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତାପରୁ ଅନନ୍ତ ଶୀତଳତା' ପୂର୍ଣତଃ ଏକ ଭ୍ରମଣଧର୍ମୀ ଡାଏରୀ ଉପନ୍ୟାସ । ଔପନ୍ୟାସିକାଙ୍କ ପ୍ରଥମ ଆଣ୍ଡାମାନ ଭ୍ରମଣ ଜନିତ ଅନୁଭବକୁ 'ଚିଠି' ଓ 'ଡାଏରୀ' ଶୈଳୀରେ ଏକ ମାସର କାହାଣୀକୁ ପରଶିଛନ୍ତି । ଏହାକୁ ଡିସେମ୍ବର ୧ ତାରିଖରୁ ଡିସେମ୍ବର ୩୧ ତାରିଖର ସମୟ ଖଣ୍ଡ ଭିତରେ ସନ୍ଦିପ୍, କବିତା, ନନ୍ଦା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରେମ ଓ ଟ୍ରାଜେଡ଼ିର ସମ୍ମିଶ୍ରିତ ଫିକ୍‌ସନ ସାଙ୍ଗକୁ ଆଣ୍ଡାମାନ୍‌ର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ବୋଟ୍‌ରେ ଜଳଯାତ୍ରା, ସମୁଦ୍ରର ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ବାଲୁକା ରାଶି ଆଦି ଅପରୂପ ଆଣ୍ଡାମାନ ସ୍ମୃତି ଏହି ଉପନ୍ୟାସକୁ ଅଧିକ ଜୀବନ୍ତ କରିଚି । । ସମଗ୍ର ଉପନ୍ୟାସଟି ଡାଏରୀ ଶୈଳୀରେ 'ନନ୍ଦା' ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲିଖିତ ହୋଇଚି ।

ଉପନ୍ୟାସ ଭିତରେ କବିତା, ନନ୍ଦା, କୁଲ୍‌କର୍ଣ୍ଣୀ, ସନ୍ଦୀପ୍, ଜୀବନ ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ, ଅମରେନ୍ଦ୍ର ପଟ୍ଟନାୟକ, ସୁମିତ୍ରା ଆଦି ଚରିତ୍ର ଭଳି ଆଣ୍ଡାମାନ ମଧ୍ୟ ନିଜେ ଗୋଟେ ଚରିତ୍ର । ସନ୍ଦୀପ୍ ଓ କବିତାର ଆଣ୍ଡାମାନ ଆଗମନ ଓ ନନ୍ଦାକୁ ସନ୍ଦୀପ୍‌ର ଚିଠିଲେଖାରୁ ହିଁ ଉପନ୍ୟାସର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଚି । ଉପନ୍ୟାସର ନାୟିକା କବିତା ପୂର୍ବରୁ ଥରେ ଆଣ୍ଡାମାନ ଦ୍ୱୀପକୁ ଆସିଥିଲା ଏବଂ ସେଠାକାର କନ୍‌ଭେଣ୍ଟ ସ୍କୁଲ୍‌ରେ କିଛି ବର୍ଷ ଚାକିରି କରିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ କବିତା ବ୍ଲଡ୍ କ୍ୟାନ୍‌ସର୍‌ରେ ପୀଡିତା । ଆଉ ଏକ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଆବୋରି ନେବା ପୂର୍ବରୁ ଆଉ ଥରେ ଆଣ୍ଡାମାନକୁ ଦେଖିବାର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସାକାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ସନ୍ଦୀପ୍ ସହ ଆଣ୍ଡାମାନ୍ ଆସିଛି । ଏହା ହିଁ ଉପନ୍ୟାସର କଥାବସ୍ତୁ ।

ସନ୍ଦୀପ କଲେଜ ଜୀବନରେ ଭଲ ପାଇଚି ନନ୍ଦାକୁ । ଆଇଏଏସ୍ ହେବାପରେ ନନ୍ଦାକୁ ସନ୍ଦୀପ୍ ବିବାହ କରଛି । ବିବାହର କିଛିଦିନ ପରେ ବମ୍ବେରେ ରହିଥିବାବେଳେ ନନ୍ଦାର ଉଶୃଙ୍ଖଳିତ ଜୀବନଶୈଳୀ, ମଡ଼େଲ୍ ହେବାର ନିଶାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରଛି ସନ୍ଦୀପ୍ । ସନ୍ଦୀପ୍‌ର ବାରମ୍ବାର ମନା କରିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ନନ୍ଦା ଅମରେନ୍ଦ୍ର- କୁଲକର୍ଣ୍ଣୀ- ଜୀବନ ମାଲହୋତ୍ରା ଭଳି ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠତା ହୋଇଛି । ମଡେଲ୍ ପାଇଁ ସନ୍ତାନ

ଜନ୍ମପ୍ରତି ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ନନ୍ଦାର । ଫଳରେ ଉଭୟଙ୍କ ସମ୍ପର୍କରେ ଦେଖାଦେଇଛି ତିକ୍ତତା । ଉଭୟଙ୍କର ଡିଭୋର୍ସ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଚ୍ଛେଦ ଘଟିଚି । ଅନ୍ୟପଟେ ସନ୍ଦୀପର ବନ୍ଧୁ ସୁବୋଧର ଭଉଣୀ କବିତା; ଯିଏ କି ଦୀର୍ଘବର୍ଷ ଧରି ଭଲପାଇ ଆସିଚି ସନ୍ଦୀପକୁ- ହେଲେ ମୁହଁ ଖୋଲି ପ୍ରକାଶ କରିନାହିଁ । ଅପର ପକ୍ଷରେ କବିତାର ଭାଇ ସୁବୋଧ ଆମେରିକାରେ ଡୋନା ନାମ୍ନୀ ଆମେରିକୀୟ ସୁନ୍ଦରୀକୁ ବିବାହ କରି ସବୁଦିନ ପାଇଁ ରହିଯାଇଛି ଆମେରିକାରେ । ସୁବୋଧର ଘର ପ୍ରତି ବିମୁଖତାରେ ଦୋହଲି ଯାଇଚି ପରିବାରର ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି । ଘରେ ପାରାଲିସିସ୍‌ଗ୍ରସ୍ତ ପିତା ପାଇଁ କବିତାକୁ ଚାକିରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଚି । କବିତାର ଏହି ଚାକିରି କାଳରେ ଆଣ୍ଡାମାନ୍‌ରେ ବିତେଇ ଥିବା ଚାରିବର୍ଷ ହିଁ ହୋଇଯାଇଚି ସମଗ୍ର ଜୀବନର ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୟ । ଭାଗ୍ୟର ବିଡ଼ମ୍ବନା କବିତା ଭିତରେ ଦେଖାଦେଇଚି ମାରାତ୍ମକ କ୍ୟାନ୍‌ସର । କବିତାକୁ ଡାକ୍ତର ଗୋଟିଏ ମାସ ସମୟ ଦେଇଛି । ନନ୍ଦା ପାଖରୁ ସନ୍ଦୀପ୍ ବିତାଡ଼ିତ ହେବା ପରେ ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିଚି ସନ୍ଦୀପ । ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତି ଓ ଅବସାଦରେ ଚାକିରି ଛାଡ଼ିଦେବା ହିଁ ତାକୁ ଉଚିତ୍ ମନେହୋଇଛି । ସଂଯୋଗବଶତଃ ତା'ର ସାକ୍ଷାତ୍ ହୋଇଚି କବିତା ସହିତ । କ୍ରମଶଃ ସମ୍ପର୍କ ହୋଇଚି ଘନିଷ୍ଠ; ଉଭୟ ଆପଣେଇ ନେଇଛନ୍ତି ଉଭୟଙ୍କ ଦୁଃଖକୁ । କବିତାର କର୍କଟ ଆକ୍ରାନ୍ତ ରୁଗ୍ଣ କ୍ଷୟିଷ୍ଣୁ ଜୀବନରେ ସହାୟକ ସାଜିଚି ସନ୍ଦୀପ; ଦେଇଚି ଅନୁରାଗର ଆଶ୍ରୟ । ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ପୁଣିଥରେ କବିତାର ଆଣ୍ଡାମାନ ଦେଖିବାର ସ୍ୱପ୍ନକୁ ସାକାର କରାଇଚି ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସନ୍ଦୀପ ଜାଣିପାରିଚି ଯେ କବିତା କାହିଁକି ବାହା ହୋଇନାହିଁ । ଆଉ କବିତାର ପ୍ରେମିକ ଜଣକ କିଏ ? ଅତୀତରେ ଉଭୟେ ଉଭୟଙ୍କୁ ପସନ୍ଦ କରି ଥିଲେ । କବିତା ଯେଉଁଭଳି କଥାଟି ଗୁପ୍ତ ରଖିଥିଲା; ଠିକ ସେହିଭଳି ସନ୍ଦୀପର ସଂଗୁପ୍ତ ମନରେ ଥିଲା କବିତା । କବିତା, ବିବାହ କରାଇବାରେ ସଂ'ଳ ହୋଇଚି ଡାକ୍ତର ଅମର ଓ ରୋଜିକୁ । କାରଣ ଅମର ଓ ରୋଜି ଭଲପାଇବାର ଅତୀତର ସାକ୍ଷୀ ନିଜେ ଥିଲେ କବିତା । ଉପନ୍ୟାସର ଶେଷ ଡାଏରୀର ଫର୍ଦ୍ଦ ହେଉଛି ଡିସେମ୍ବର ୩୧ ତାରିଖ ଯାହା କବିତା ପାଇଁ ଅନ୍ତିମ ଦିନ । ସେଇଦିନ ଦୁଇଦୁଇଟି ବିବାହ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି- 'ଅମର-ରୋଜି' ଏବଂ 'ସନ୍ଦୀପ-କବିତା । ଏଇ ଦିନଟି ହିଁ ତା'ର ସମଗ୍ର ଜୀବନର ଆୟୁଷ କାଳ । ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ସନ୍ଦୀପ ତାଙ୍କ ବାପା-ମା' ତଥା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଆଣ୍ଡାମାନ୍‌କୁ ଅଣାଇଛନ୍ତି । ସମସ୍ତଙ୍କ ଗହଣରେ ବିବାହ କରିବା ସହିତ ନୂଆବର୍ଷକୁ ଅଭିନନ୍ଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ରାଧାନାଥ ରଥ : ସାଗର ସେପାରେ(୧୯୯୬)

'ସାଗର ସେପାରେ' ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଟି ରାଧାନାଥ ରଥଙ୍କ ୧୯୪୬ ଅଗଷ୍ଟ ମାସଠାରୁ ୧୯୪୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନୋବିଜ୍ଞାନରେ ଗବେଷଣା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲଣ୍ଡନ ରହଣିକୁ ନେଇ ରଚିତ । ଔପନ୍ୟାସିକ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଇଂଲଣ୍ଡର ସଭ୍ୟତା, ସଂସ୍କୃତି ଓ ମଣିଷର ଜୀବନ ସହିତ ପରିଚିତ ହେବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଜାଣିବାକୁ ଥିଲେ ବେଶ୍ ଇଚ୍ଛୁକ ।

୧୯୪୬ ଅଗଷ୍ଟ ମାସଠାରୁ ୧୯୪୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନୋବିଜ୍ଞାନରେ ଗବେଷଣା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଲଣ୍ଡନରେ ଥିବା ସମୟରେ ଇଂରେଜ ମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ, ପାରିବାରିକ ଜୀବନ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ପାଇଁ ବେଶ୍ ଆଗ୍ରହୀ ଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ନାନା ଭାବରେ ମିଶୁଥିଲେ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ଏକ ପ୍ରଣମ୍ୟ ତୀର୍ଥ ହେଉଛି ଲଣ୍ଡନ । ଏହାର ଅଧିବାସୀଙ୍କର ଚାଲିଚଳଣି ସହିତ ପରିଚିତ ହେବା ପାଇଁ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କର ଥିଲା ଅଦମ୍ୟ କୌତୂହଳ । ବିଶ୍ୱମାନବିକତା ସହିତ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ପରିଚୟ ପାଇବା ଲାଗି ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କର – ଆନ୍ତରିକ କାମନା । ତେଣୁ କୌଣସି ହଷ୍ଟେଲରେ ନ ରହି ଇଂଲଣ୍ଡର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପାରିବାରିକ ଅତିଥି ଭାବରେ ରହିବା ପାଇଁ ମନସ୍ଥ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ଇଂରେଜ ପରିବାର ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କୁ ଅତିଥି ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଗୌରବର କଥା । ଦିନେ ସେମାନେ ଉଚ୍ଚ ବର୍ଗୀୟ ଇଂରେଜ ପରିବାର ଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ନାନା କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅନଟନ ଦେଖାଦେଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେମାନେ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ଅତିଥି ଘରେ ରଖୁଥିଲେ । ଅତିଥିମାନେ ରହିବା ଖାଇବା ଖର୍ଚ୍ଚ ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଦେଉଥିଲେ । ଏହା ଯେଉଁ ପରିବାରର ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ଅର୍ଥକାରୀ ବ୍ୟବସାୟରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା, ସେମାନେ କେବଳ ଆର୍ଥିକ ଦେଣ ନେଣ ବିନିମୟରେ ଅତିଥିମାନଙ୍କର ଖାଇବା ପିଇବା ରହିବା କଥା ବୁଝୁଥିଲେ –କିନ୍ତୁ ଅତିଥିମାନଙ୍କ ସହିତ ସେପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଗଭୀର ସଂପର୍କ ରଖୁ ନଥିଲେ । ଔପନ୍ୟାସିକ ଯେଉଁ ପରିବାରରେ ରହିଥିଲେ, ତାହା ଅନ୍ୟ ଧରଣର ଥିଲା । ଏମାନେ ଅଳ୍ପ କିଛି ବର୍ଷ ହେଲା ନିଜର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ସାମାନ୍ୟ କିଛି ଅଂଶ ଉଠାଇବା ଲାଗି ଜଣେ ଦି'ଜଣ ଅତିଥି ରଖୁଥିଲେ । ଏହି ପରିବାରରେ ମାତ୍ର ଦୁଇଜଣ ମହିଳା ଥିଲେ— ବର୍ଷୀୟସୀ ମା ମିସେସ୍ ହାର୍ଭେ । ଏବଂ ତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଯୁବତୀ ଝିଅ ଟିନା । । ଏମାନେ ଇଂଲଣ୍ଡର ସଂଭ୍ରାନ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ଗୋଟିଏ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ପରିବାର ଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ସହିତ କ୍ରମେ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କର ଗଭୀର ଆନ୍ତରିକତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ଏମାନଙ୍କର ସୁଖ ଦୁଃଖ ସହିତ ଔପନ୍ୟାସିକ ଏପରି ଗଭୀର ଭାବରେ ଜଡିତ ହୋଇଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କର ସାମଗ୍ରିକ ଜୀବନ ଅନୁଭୂତି ଭିତରେ ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ । ଔପନ୍ୟାସିକ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଟିନାର ସାଙ୍ଗ ନିନା ସହିତ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ଏବଂ ଏମାନଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ଆଉ କେତେଜଣ ଇଂରେଜ ନରନାରୀଙ୍କ ସହିତ

ଯେଉଁ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଅନୁଭୂତି ହେଲା, ତାହା ତାଙ୍କର ମହାମାନବୀୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ପ୍ରସାରିତ କରିଦେଇଥିଲା ।

ଔପନ୍ୟାସିକ ନୀଟା ଓ ନିନା ଉଭୟଙ୍କ ସହ ଥିଲେ ବେଶ୍ ପରିଚିତ । ଏଇ ଦୁଇଟି ଚରିତ୍ର ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ମନକୁ କିପରି ଆନ୍ଦୋଳିକ କରିଛି ସେ ସମ୍ପର୍କରେ କୁହନ୍ତି- "ନୀଟା ବିଷୟରେ ଲେଖୁ ଲେଖୁ ତାର ବାନ୍ଧବୀ ନିନା ମଧ୍ୟ ମୋ ପରିବାରକୁ ଆସିଗଲା । ତାର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ନୀଟା ପରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଛବିଳ ଥିଲାଓ ଉପନ୍ୟାସରେ ନିନା ଚରିତ୍ର ମ୍ନ ଏପରି ତେଜସ୍ୱିନୀ ହୋଇ ଉଠିଲା ଯେ ସେ ନୀଟାକୁ ବେଳେବେଳେ ନିଷ୍ପ୍ରଭ କରି ଦେଲା ପରି ଜଣାଗଲା । ଏହି ଦୁଇଟି ନାରୀ ଦ୍ୱିତୀୟ ମହାଯୁଦ୍ଧ ପର ଇଂରେଜ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଦୁର୍ଦ୍ଦମନୀୟ ମହାସ୍ରୋତର ଦୁଇଟି ବିରାଟ ନାରୀ ଚରିତ୍ର –ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ବିଭୀଷିକାମୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଭିତରେ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ଦୁଇଟି ଅଶାନ୍ତ ଜୀବନ । ଭାରତରେ ଆମେମାନେ ବହୁ ବାଧା ବିଘ୍ନ ଭିତର ଦେଇ ଗତି କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଜୀବନ ମୃତ୍ୟୁ ସହିତ ସଂଗ୍ରାମଶୀଳ ଦୁଇଟି ନାରୀ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟଜନଙ୍କୁ ହରାଇ, ନାରୀତ୍ୱ ହରାଇ କିପରି ନିଃସଙ୍ଗ ଓ ନିରାଶ୍ରୟା ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଜୀବନଧର୍ମ କିପରି ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା –ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନାତୀତ ।"(୨) ଔପନ୍ୟାସିକ ଏଥିରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧପରର ମଣିଷର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ଚରିତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଦେଇଥିବା ଅନ୍ତର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ବହିର୍ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ସହିତ ଇଂଲଣ୍ଡର ସମାଜ, ସଂସ୍କୃତି, ରାଜନୀତି, ଏବଂ ବିଭିନ୍ନ ପାର୍କ, ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ନଦନଦୀ, ହ୍ରଦ, ପାହାଡ଼, ଅରଣ୍ୟ ଆଦିକୁ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ: ତୃଷ୍ଣା-ଏକ ଅନାବିଷ୍କୃତ ଆମେରିକା(୧୯୯୯)

ତୃଷ୍ଣା ଏକ ଅନାବିଷ୍କୃତ ଆମେରିକା ହେଉଛି ଏକ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ । ଆମେରିକା ବୁଲିବାକୁ ନେଇ ଏ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସର ସୃଷ୍ଟି ବୋଲି ଲେଖକ ପୁସ୍ତକର ପୂର୍ବାଭାସରେ କୁହନ୍ତି । ଉପନ୍ୟାସଟି ୧୨ଟି ପରିଚ୍ଛେଦରେ ବିଭକ୍ତ । ଯଥା- ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଲଣ୍ଡନ୍, ଲଣ୍ଡନରୁ ନିୟୁର୍କ, ଗ୍ଲାସଟନବରି, ଗ୍ଲାସଟନବରିରୁ କ୍ୟାଣ୍ଟନ୍, ନାଏଗ୍ରା- ଦର୍ଶନ, ନାଏଗ୍ରାରୁ ଗ୍ଲାସଟନବରି, ସିନସିନାଟ, ଇଣ୍ଡିଆନାରୁ ସେଣ୍ଟ ଲିୟନ୍, ସିନ୍‌ସିନାଟିରୁ ଗ୍ଲାସଟନ୍‌ବରି, ଗ୍ଲାସଟନ୍‌ବରିରୁ ନ୍ୟାସଭିଲ୍, ମାମଥ୍‌କେଭ୍, କେଣ୍ଟକୀ, ଫ୍ରାଙ୍କଲିନ୍‌ରୁ ଗ୍ଲାସଟନ୍‌ବରି, ଉଜାଣି ଢେଉ, ପୁଣି ସେଇ ନ୍ୟୁୟର୍କ ବିମାନବନ୍ଦର ଚାରିମାସ ପରେ ।

ଲେଖକ ୧୯୯୭ ପୂର୍ବରୁ ୧୯୯୩ରେ ଥରେ ଆମେରିକା ଯାଇଛନ୍ତି ଓ ଦେଖିଛନ୍ତି ଆମେରିକାର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ନଦନଦୀ, ହ୍ରଦ, ଜଳ ପ୍ରପାତ, ସୁଉଚ୍ଚ ପର୍ବତଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟକୁ । ଆମେରିକାର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ, ବୈଭବ ଲେଖକଙ୍କୁ ଅଭିଭୂତ କରିଛି । ଲେଖକ ଆମେରିକାକୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଭ୍ରମଣ କରିବାବେଳେ ମହାପ୍ରକୃତିକୁ ଦର୍ଶନ କରିବା ସହିତ ଦେଖିଛନ୍ତି ମଣିଷକୁ, ମଣିଷର ମନକୁ, ମଣିଷ ପ୍ରକୃତିକୁ । ସେଇ ମଣିଷ ଆଉ କିଏ ନୁହେଁ, ବରଂ ଆମେରିକାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଭାରତୀୟ ଓ ଭାରତୀୟ ସନ୍ତାନମାନଙ୍କର ମନୋବିଶ୍ଳେଷଣର ରୂପରେଖକୁ । ଯିଏକି ବସ୍ତୁବାଦୀ ଆମେରିକୀୟ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆବୋରି ନେଇଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ହୋଇ ଭାରତୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଘୃଣିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିଛନ୍ତି, ଭାରତୀୟ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେବାରେ କୁଣ୍ଠାବୋଧ ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ।

ଉପନ୍ୟାସର ଆରମ୍ଭରୁ ରହିଛି ଆମେରିକା ଯାତ୍ରା ଜନିତ ଅନୁଭୂତି ଓ ନାୟିକା ତୃଷ୍ଣାର ବୈବାହିକ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା । ଲେଖକ ଉଭୟ ଭାରତ ଓ ଆମେରିକାକୁ ଏକତ୍ର ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବେ ଦେଖିଛନ୍ତି । ଭାରତରୁ ହିଁ ପ୍ଲେନ୍‌ରେ ଯିବାବେଳେ ନ୍ୟୁୟର୍କରେ ରହୁଥିବା ହାର୍ଟ ସ୍ପେସିଆଲିଷ୍ଟ ସର୍ଜନ ଚୈତନ୍ୟ ମିଶ୍ର, ତାଙ୍କ ପତ୍ନୀ ସୁଶୀଳା ମିଶ୍ର, ଡାକ୍ତରୀର ଶେଷ ବର୍ଷରେ ପଢୁଥିବା ଝିଅ ତୃଷ୍ଣା ଏବଂ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ଡାକ୍ତର ଦାମୋଦର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀଙ୍କ ସହ ଯୋଡ଼ି ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି ଔପନ୍ୟାସିକ ଏବଂ ତାଙ୍କ ଧର୍ମପତ୍ନୀ । ଏଥିରେ ଔପନ୍ୟାସିକ 'କଲଚରାଲ ସକ୍' ପ୍ରସଙ୍ଗର ଅବତାରଣା କରଛନ୍ତି ଏବଂ ତା'ର ଉଦାହରଣ ଭାବେ ଚୈତନ୍ୟବାବୁଙ୍କ ଝିଅ ତୃଷ୍ଣା ଓ ଜ୍ୱାଇଁ ଦାମୋଦର ସଂପର୍କକୁ ଦର୍ଶେଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ଆମେରିକାରେ ଜନ୍ମିତ ଭାରତୀୟ ତୃଷ୍ଣା ଓ ଭାରତରେ ଜନ୍ମିତ ଦାମ ଭିତରେ ଥିବା ଭିନ୍ନତା ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିସମତାକୁ ଔପନ୍ୟାସିକ ବେଶ୍ ସୂକ୍ଷ୍ମତାର ସହ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛନ୍ତି ।

ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ଆମେରିକାରେ 'ପାନ'କୁ କିଭଳି ଡ୍ରଗ ଭାବେ ବିଚାର କରାଯାଏ ତା'ର ବିଶଦ ବର୍ଣ୍ଣନା, ବିଅର କଲ୍‌ଚର, ଆମେରିକାରେ ଭିସା ପାଇଁ ଭାରତୀୟଙ୍କର ସଂଘର୍ଷ, ଆମେରିକାରେ ପିତୃପରିଚୟ ପରିବାର ନକରାତ୍ମକତା; ଆମେରିକା ଓ ଭାରତୀୟ ଶିକ୍ଷାର ତୁଳନାତ୍ମକ ଅନୁଶୀଳନ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ଆମେରିକାରେ ଜନ୍ମିତ ଭାରତୀୟ ଏବଂ ଭାରତରେ ଜନ୍ମିତ ଭାରତୀୟଙ୍କର ଆମେରିକାରେ ଅବସ୍ଥାନ ଭିତରେ ଥିବା କଲ୍‌ଚରାଲ ଡିଫରେନ୍ସକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥିବା ଚରିତ୍ର ହେଲେ ତୃଷ୍ଣା ଓ ଦାମ । ଆମେରିକାରେ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଭାରତୀୟଙ୍କ ଭିତରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ବ୍ୟବଧାନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । "ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ଭାରତୀୟ ନିଜ ସଂସ୍କୃତିକୁ ଜାବୁଡ଼ି ଧରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ, ଗର୍ବିତ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଦେଖାଯାଏ ଆମେରିକାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର, ନ୍ୟାସ୍‌ଭିଲ୍‌ର ରଥଯାତ୍ରା, ଇସକନ୍, ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନର ବ୍ରତୋପନୟନ, ବୈଦିକ ରୀତିରେ ବିବାହ, ଗ୍ରହଶାନ୍ତି ପୂଜା, ପୂଜା

ପର୍ବ ପାଳନ, ଉପବାସ ଆଦିରେ ନୈଷ୍ଠିକତା । ଅପରପକ୍ଷେ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଭାରତୀୟଙ୍କର ହୀନମନ୍ୟତା, ଭାରତୀୟ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେବାରେ ଲଜ୍ଜାବୋଧ ସେମାନଙ୍କୁ ଏକ ତୃତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ଆମେରିକୀୟରେ ପରିଣତ କରୁଛି । ଏମାନଙ୍କୁ ଶୈଶବରେ ସ୍କୁଲରେ, କିଶୋରରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଯୁବକ ଅବସ୍ଥାରେ ଭାରତୀୟ ବୋଲି ମିଳେ ମୃଦୁ ଲାଂଛନା ଓ ଉପେକ୍ଷା । ଯାହାଫଳରେ ଶୈଶବରୁ ଜନ୍ମନିଏ ବୀତସ୍ପୃହତା, ଭାରତ ବିରୋଧୀ ମନୋଭାବ । ନା ଏମାନେ ଭାରତକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରନ୍ତି ନା ଆମେରିକା ଏମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ।"(୩) ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତିଙ୍କ କାଲିଫର୍ଣ୍ଣିଆ ଅବସ୍ଥାନର କଥା, ଡକ୍ଟର ବ୍ରୁନୋଙ୍କ ଭାରତୀୟ ମିଥ୍ ନେଇ ଆଗ୍ରହ ଓ ସମୀକରଣ ସହ ଭାରତୀୟ ପ୍ରୀତି, ଆମେରିକାରେ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ସମକାମୀ ଯୌନସଂପର୍କ ଆଦି କଥା ଔପନ୍ୟାସିକ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

'ନାଏଗ୍ରା-ଦର୍ଶନ' ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଆମେରିକୀୟଙ୍କ ହାଲୋଇନ୍ ପର୍ବକୁ ଭାରତର ଦିପାବଳୀ ପର୍ବ ସହିତ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି । ଏଥି ସହିତ କ୍ଲିଭଲ୍ୟାଣ୍ଡର ଶିବ ମନ୍ଦିର; ନାଏଗ୍ରାକୁ ଗଙ୍ଗା ସହିତ ତୁଳନା ମଧ୍ୟ କରିଛନ୍ତି । ଆମେରିକାରେ ଅନେକ ପର୍ଯ୍ୟଟନସ୍ଥଳୀ ଅଛି ଯାହା ଭାରତୀୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଭବିଷ୍ୟତର ଏକ ଅଭିନବ ତୀର୍ଥଭୂମିରେ ପରିଣତ ହେବାପାଇଁ ଅପେକ୍ଷାରତ । ସେହି ପର୍ଯ୍ୟଟନସ୍ଥଳୀ ମଧ୍ୟରେ କେଣ୍ଟକୀ ପ୍ରଦେଶର ଭୂତଳସ୍ଥ ହଜାରେ ମାଇଲ୍ ଲମ୍ବର ଏକ ପ୍ରାକୃତିକ ଗହ୍ୱର- ମାମଥ କେଭ୍ । ଏଇ ବିଚିତ୍ର ଗହ୍ୱରକୁ ଯେଉଁ ଭାରତୀୟ ଦେଖିବ ଯଥାର୍ଥରେ ପାତାଳପୁରର ଅଧୀଶ୍ୱର ବାସୁକୀଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ବୋଲି ମନେକରିବ । ସେଇ ଅନ୍ଧକାରମୟ ଗହ୍ୱରର ଏକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅବିକଳ ଏକ ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭଗୃହ ପରି ଚାରିକାନ୍ଥଘେରା ସ୍ଥାନକୁ ଆଲୋକିତ କରି ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରାଯାଇଛି ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ପାଇଁ । ସେଇ ଗର୍ଭଗୃହର ଉଚ୍ଚତାକୁ ଦେଖି ଔପନ୍ୟାସିକ ପୁରୀ ଶ୍ରୀ ମନ୍ଦିରର ଉଚ୍ଚତା ସହିତ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ କାନ୍ଥର ତଳକୁ ଫଣା ବିସ୍ତାର କରି ଝୁଲୁଥିବା ଲାଲ୍ ରଙ୍ଗର ନାଗମାନଙ୍କର ପ୍ରାକୃତିକ ଶିଳାରୂପକୁ ଦେଖି ତାକୁ ବାସୁକୀ ମନ୍ଦିରର ଆଖ୍ୟା ଦେଇଛନ୍ତି । ଏହି ଉପନ୍ୟାସରେ ପାଠକ ଉଭୟ 'ଭ୍ରମଣ' ଓ ଉପନ୍ୟାସର ସ୍ୱାଦ ପାଇପାରିବେ ।

ହୃଷିକେଶ ପଣ୍ଡା: ହସ ଓ ଇତିହାସ(୧୯୯୯)

'ହସ ଓ ଇତିହାସ' ହେଉଛି ଏକ ପର୍ଯ୍ୟଟନଧର୍ମୀ ଉପନ୍ୟାସ । ଏହା ଔପନ୍ୟାସିକ ହୃଷିକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଅନୁଭୂତି ଜାତ । ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ରହଣି କାଳରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ, ସେଠାକାର ଲୋକମାନଙ୍କ ସହ ବିତେଇଥିବା କିଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଅଙ୍ଗେନିଭା ଅନୁଭୂତିର ଏକ ସାହିତ୍ୟିକ ରୂପ । ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଟି ୨୩ ଗୋଟି ପରିଚ୍ଛେଦରେ ବିଭକ୍ତ । ହସ, ସଭା, ପ୍ଲାଟିପସ୍, ସ୍ୱପ୍ନ, ଇତିହାସ, କଫି, କ୍ରିକେଟ, ଗୌରବ, ଗୃଧ୍ରବାବୁ, ଆସଭ, ଙ୍ଗୁବାଂଙ୍ଗୁବାଃ, ବିଲ୍ କ୍ଲିଣ୍ଟନ, ଲିଭରା, ଡକାୟତ, ଝିଂକ ଷ୍ଟେସନ, ମରୁଭୂମି, ସୁନାଖଣି, କୃତ୍ରିମ ଯନ୍ତର କଥା, ଜାନୁଆରୀ ୨୬,୧୯୯୭, ଓଡ଼ିଶା: ୧୮୧୫, ଟୋଗା, ରୁଆଣ୍ଡା ଓ ପଳାତକ ଆଦି ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଅନାବିଷ୍କୃତ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଅନେକ ରୂପକୁ ଦେଖିହୁଏ ।

ରେଡେଲ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପରିସରରୁ ଉପନ୍ୟାସର ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସମଗ୍ର ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଅଜ୍ଞାତ ସଭ୍ୟତାର ଇତିହାସ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରିଛି । ହସ, ପ୍ଲାଟିପସ୍, ଇତିହାସ, ଗୌରବ, ଗୃଧ୍ରବାବୁ, ଙ୍ଗୁବାଂଙ୍ଗୁବାଃ, ଡକାୟତ, କୃତ୍ରିମ ଯଂତ୍ରର କଥା ଆଦି ପରିଚ୍ଛେଦ ଅନୁସାରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ପ୍ରକୃତ ଅଧିବାସୀ ହେଉଛନ୍ତି ଆଦିବାସୀ କଳାଲୋକ । 'ପ୍ଲାଟିପସ୍' ପରିଚ୍ଛେଦରେ ପାଗଚାମଚା ପାଗଚଂଚୁ ଓରଫ୍ ପାପା ନାମକ ଇଂରେଜ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ଯିଏକି ରେଡେଲ୍, ନଂଜର-ଦିଂଯି ନଈକୁ ଆବିଷ୍କାର କରଥିଲା ସେ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ୧୭୮୮, ଜାନୁୟାରୀ ୨୬ରେ ଇଂଲଣ୍ଡରୁ ଅପରାଧୀଙ୍କୁ ଧରି ଆସିଥିବା ପ୍ରଥମ ଜାହାଜ ଆସି ପହଞ୍ଚିଥିଲା ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆରେ । ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଏହି ଦିନକୁ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଦିବସ ରୂପେ ପାଳନ କରନ୍ତି ଏଠାକାର ଅଧୀବାସୀମାନେ । ଇଂଲଣ୍ଡ ସରକାର ନିଜ ଦେଶର ଜଘନ୍ୟ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାସିତ କରୁଥିଲା ଏଇ ଦ୍ୱୀପରେ । ଧୀରେ ଧୀରେ ନିରପରାଧ ଇଂରେଜ୍‌ମାନେ ଆସି ବସତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଧୀରେଧୀରେ ଗୋରାମାନେ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକାର କଲେ, ବିଶାଳ ଉର୍ବର ଚାଷଭୂମି, ସୁନାଖଣି, ମାଗଣାରେ କଂଗାରୁ, କୁମ୍ଭୀର; ମେଣ୍ଢା, ଗୋରୁ, ଘୋଡ଼ା ଅକ୍ତିଆର କଲେ, ଆଦିବାସୀ କଳାଲୋକଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ବାସଭୂମିରୁ ବିତାଡ଼ିକ କଲେ ଆଉ କିଛିଲୋକଙ୍କୁ ମାଗଣାରେ ଖଟାଇଥିଲେ, କଳାଲୋକଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣର ଉର୍ବରାଞ୍ଚଳରୁ ଉତ୍ତର ଆଡ଼କୁ ତଡ଼ି, ନିର୍ମମଭାବେ ହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷା ଓ ଉନ୍ନତି ନାମରେ ଅତ୍ୟାଚାରର ସୀମା ବୃଦ୍ଧିପାଇଛି ।

ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଭ୍ରମଣ କାଳରେ ଲେଖକ ଦେଖିଛନ୍ତି ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ଉତ୍ତରତମ ଅନ୍ତରୀପ ସାତ-ପ୍ରେତ ଉପସାଗର, ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜଂଗଲ ଓ ପାହାଡ଼, ପାହାଡ଼ କାନ୍ଥରେ ପ୍ରାକ୍ ଐତିହାସିକ କାଳର ଚିତ୍ର ସରୀସୃପ, ପଶୁ, ଘାସ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ଭୂତ, କଂଗାରୁ ଆଦି । ଅତି ଅଜବ ରୀତିରେ ଆଦିବାସୀମାନେ ଶେଷକୃତ୍ୟ ସମାପନ କରିଥିବା ମୃତଶରୀର, ଗଛର ବକ୍କଳରେ ଆବୃତ କଂକାଳର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ, କୁମ୍ଭୀର ମାଂସ ରପ୍ତାନି, ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ ମନୋରଂଜନ ନିମନ୍ତେ ନିର୍ମିତ କୁମ୍ଭୀର ପାର୍କ, ମ୍ୟୁଜିୟମ୍, ଲିଭରାର ନୀଳ ପର୍ବତ, ଭାରତୀୟ-ପ୍ରଶାନ୍ତ ରେଳଗାଡ଼ିର ଯାତ୍ରା ଅନୁଭୂତି, କଂଗାରୁ ଚାଷ, ଲୁଣ ହ୍ରଦ, କାଲଗୁଲିର ସୁନାଖଣି, ସୁନାଖଣିର ଇତିହାସ, ତା'ତଳେ ଖୋଳି ହୋଇଯାଇଥିବା ଅସଂଖ୍ୟ କଳାଲୋକଙ୍କର ଭିଟାମାଟି, ଚାଷଖେତ ଏ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ

କେତେକ ସ୍ଥାନର ଯାତ୍ରା ଜନିତ ଅନୁଭୂତିର ପରିଚୟ ମିଳେ । 'କଫି' ପରିଚ୍ଛେଦରେ ହଜାରେ ବର୍ଷ ତଳେ କିଭଳି କଫିର ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିଲା ଏବଂ ସେମାନେ କିଭଳି କଫି ମଂଜିକୁ ଭାଜି ପାଣିରେ ସିଝାଇ ପିଇବାର କଥାକୁ ପ୍ରଥମେ ଆବିଷ୍କାର କରିଛନ୍ତି ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗ ସ୍ଥାନିତ । ଗୃଧ୍ରବାବୁ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଗୃଧ୍ରବାବୁ ଜୁର୍ବିଲ୍ ପାହାଡ଼ ଉପରେ ନିଜର ଆରାଧ୍ୟ ଦେବତାକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା ପରେ ଯାଇ ହିଁ କିପରି ବର୍ଷା ହୋଇଛି ଅନେକଙ୍କୁ ସେ ଦୃଶ୍ୟ ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ ହେଲେ ହେଁ ସତ ସେ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ । 'ଡକାୟତ' ପରିଚ୍ଛେଦରେ ୧୮୪୬ ମସିହାରେ ବ୍ରାଡି ନାମକ ଜଣେ ଅପରାଧୀ କିପରି ସିଡ଼ନୀ ଜେଲରୁ ଅନ୍ୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ କଏଦୀମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶି ଜେଲ୍‌ର ଅଧୀକ୍ଷକଙ୍କ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ସିପାହୀମାନଙ୍କୁ ମାରି ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଳାୟନ କରଛି ଏବଂ ଡକାୟତ ଦଳ ଗଠନ କରି ଏକ ପ୍ରକାର ଆଦର୍ଶବାଦୀ ଦଳଗଠନର ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ବ୍ରାଡ଼ି କିଭଳି ସରକାରଙ୍କ ମୁଣ୍ଡବ୍ୟଥାର କାରଣ ସାଜିଚି, ସରକାର ସେଥିପାଇଁ ପୁରସ୍କାର ଘୋଷଣା କରିବା ଆଦି ପ୍ରସଙ୍ଗ ବର୍ଣ୍ଣିତ ।ଓଡ଼ିଶା: ୧୮୧୫ ଓ ପଳାତକ ପରିଚ୍ଛେଦରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ବିଷୟରେ ନୁହଁ ବରଂ ଭାରତୀୟ ଚରିତ୍ର ଅଧିକ ବିଶ୍ଳେଷଣପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । 'ପଳାତକ'ରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର ବ୍ରିସ୍‌ବେନ୍ ବିମାନବନ୍ଦରରେ କିଭଳି ଅନେକ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲୀୟ 'ଏଣ୍ଡୁଅ'ଙ୍କର ତିନୋଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଜାତି ଏବଂ ସେମାନେ ଦେଖିବାକୁ କିଭଳି ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସେ କଥା ବର୍ଣ୍ଣିତ । 'ହସ ଓ ଇତିହାସ'ରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆର କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଓ ଇତିହାସ ସମ୍ପର୍କିତ ସୂଚନା ସହିତ ଭ୍ରମଣର ଆନନ୍ଦ ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବେ ଗତିଶୀଳ ।

ପାଞ୍ଚୋଟି ଉପନ୍ୟାସ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମଟି ଭାରତର ଗୋଆ ଅଞ୍ଚଳ, ଦ୍ୱିତୀୟଟି ଆଣ୍ଡାମାନ୍ ଦ୍ୱୀପ, ତୃତୀୟ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥଟି ଆମେରିକା ଏବଂ ପଞ୍ଚମ ଉପନ୍ୟାସଟି ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ପୃଷ୍ଠଭୂମିକୁ ନେଇ ରଚିତ । ଉପରୋକ୍ତ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡିକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ 'ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ବଣଭୋଜି' ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ଗୋଆର ଇତିହାସ, ଗୋଆକୁ ଘେରିରହିଥିବା ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ସେଠାକାର ଲୋକଙ୍କର ଖାଦ୍ୟପେୟ, ଚାଲିଚଳଣି, କଥାବାର୍ତ୍ତା, ତତ୍‌ସହିତ ଗୋଆର ବିଭିନ୍ନ ବେଳାଭୂମିରେ ବିଦେଶୀ ପର୍ଯ୍ୟଟକଙ୍କ ଆଗମନଆଦି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ । 'କ୍ଷଣିକ ଉତ୍ତାପରୁ ଅନନ୍ତ ଶୀତଳତା' ଉପନ୍ୟାସଟିରେ ଆଣ୍ଡାମାନ୍ ଦ୍ୱୀପକୁ ନେଇ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ସେଠାକାର ପ୍ରାକୃତିକ ପରିବେଶ, ଜଳଯାତ୍ରାକୁ ବିଶଦ୍ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ସେହିପରି 'ସାଗର ସେପାରେ' ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ରାଧାନାଥ ରଥ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ରହିଥିବା ଅଢେଇ ବର୍ଷର ବାସ୍ତବ ଅନୁଭୂତି ଘଟଣାକୁ ଅତି ନିଚ୍ଛକ ଭାବରେ ପାଠକଙ୍କ ଆଗରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି । ଆମେରିକା ଦେଶକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ରଚିତ ହୋଇଥିବା 'ତୃଷ୍ଣା-ଏକ ଅନାବିଷ୍କୃତ ଆମେରିକା' ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ଔପନ୍ୟାସିକ ଆମେରିକାର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ନଦନଦୀ, ହ୍ରଦ, ଜଳପ୍ରପାତ, ସୁଉଚ୍ଚ ପର୍ବତ ଶ୍ରେଣୀ ଏବଂ ଘଞ୍ଚ ଅରଣ୍ୟକୁ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ସହିତ ଆମେରିକାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଭାରତୀୟ ଲୋକଙ୍କର ମନ୍ଦରେ ଦେଖାଯାଇଥିବା ଭିନ୍ନତା ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିସମତାକୁ ଅତି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଦର୍ଶେଇଛନ୍ତି । 'ହସ ଓ ଇତିହାସ' ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ ଦେଶର ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିବା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ଜୀବନ ଚିତ୍ର, ପାହାଡ଼ କାନ୍ଥରେ ପ୍ରାକ୍ ଐତିହାସିକ କାଳର ଚିତ୍ର ସରୀସୃପ, ପଶୁ, ଘାସ ମୁକୁଟ ପିନ୍ଧିଥିବା ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ଭୂତ, କଂଗାରୁ ଆଦି । ଅତି ଅଜବ ରୀତିରେ ଆଦିବାସୀମାନେ ଶେଷକୃତ୍ୟ ସମାପନ କରିଥିବା ମୃତଶରୀର, ଗଛର ବକ୍କଳରେ ଆବୃତ କଂକାଳର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ, କୁମ୍ଭୀର ମାଂସ ରପ୍ତାନି, ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ, ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀ କଳାଲୋକଙ୍କୁ ଅତ୍ୟାଚାର ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଅଞ୍ଚଳରୁ ବିତାଡିତ କରି ସେମାନଙ୍କର ଜଙ୍ଗଲ, ପାହାଡ, ପର୍ବତକୁ ତାଡି ଖଣି ଲୁଟିବାର ଚିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣିତ ।

ଏହି ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡିକରୁ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗର ଆଲୋଚନାରେ ଏକଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ହେଲା ଯେ ଭ୍ରମଣ ପ୍ରସଙ୍ଗ ଏହାର ମୁଖ୍ୟ ଉପଜୀବ୍ୟ ହେଲେ ହେଁ ବସ୍ତୁତଃ ଏଗୁଡିକ ଉପନ୍ୟାସ । କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣ ଉପନ୍ୟାସରେ କଳ୍ପନା ଓ ବାସ୍ତବତାର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ରହିଥିଲେ ହେଁ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ବେଶି ବାସ୍ତବାଭିମୁଖୀ । ଏଥିରେ ସ୍ଥାନ, କାଳ, ପାତ୍ର ଓ ଘଟଣା ଆଦିର ସଠିକ୍ ଅବତାରଣା ଘଟିଥାଏ । ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସରେ ସାଧାରଣ ଉପନ୍ୟାସର ସମସ୍ତ ଉପାଦାନ(ପ୍ଲଟ୍, ଚରିତ୍ର, ପରିବେଶ ପ୍ରଭୃତି) ସହିତ ଏକ ଭ୍ରମଣ ପିପାସୁ ପର୍ଯ୍ୟଟକକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଭ୍ରମଣ ସ୍ଥାନ ସମ୍ପର୍କରେ ଯଥାଯଥ ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଫଳରେ ପାଠକ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ ପଢିବା ଦ୍ୱାରା ଏକ ଗତିଶୀଳ କାହାଣୀର ଆନନ୍ଦ ନେବା ସହିତ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭୌଗୋଳିକ ପରିବେଶର ଜନଜାତି, ରୀତିନୀତି, ସଂସ୍କୃତି ଓ ପ୍ରକୃତି ସମ୍ପର୍କରେ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୁଏ । ଏହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉପନ୍ୟାସର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗଠାରୁ ଭ୍ରମଣ ଉପନ୍ୟାସ ଯେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ପ୍ରାନ୍ତ ଟୀକା :

୧. ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି, ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ବଣଭୋଜି, ୫ଉପନ୍ୟାସ(ଉପନ୍ୟାସ-ଏକତ୍ରିତା), ଅକ୍ଷର, କଲ୍ୟାଣୀ ନଗର, କଟକ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୩, ପୃ- ୨୩୮ ।

୨. ରଥ, ରାଧାନାଥ, ସାଗର ସେପାରେ, ଅକ୍ଷର, କଲ୍ୟାଣୀ ନଗର, କଟକ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ, ୧୯୯୬, ବହି ବିଷୟରେ ।

୩. ପ୍ରଧାନ, ସବିତା, ଉପନ୍ୟାସ ଅବବୋଧ, ଅଗ୍ରଦୂତ, କଟକ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ,୨୦୦୪, ପୃ- ୯୧-୯୨ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

୧. ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର, ତୃଷ୍ଣା : ଏକ ଅନାବିଷ୍କୃତ ଆମେରିକା, ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ଦିର, କଟକ, ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୦୮ ।

୨. ପଟ୍ଟନାୟକ, ବିଭୂତି, ଆଗ୍ନେୟଗିରିରେ ବଣଭୋଜି, ୫ଉପନ୍ୟାସ(ଉପନ୍ୟାସ-ଏକତ୍ରିତା), ଅକ୍ଷର, କଲ୍ୟାଣୀ ନଗର, କଟକ, ପ୍ରଥମ ସଂସ୍କରଣ, ୨୦୧୩ ।

୩. ପଣ୍ଡା, ହୃଷୀକେଶ, ହସ ଓ ଇତିହାସ, ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍ସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ, ୧୯୯୯ ।

୪. ପ୍ରଧାନ, ସବିତା, ଉପନ୍ୟାସ ଅବବୋଧ, ଅଗ୍ରଦୂତ, କଟକ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ, ୨୦୦୪ ।

୫. ବରାଳ, ଆଲୋକ, ଉପନ୍ୟାସ ଜିଜ୍ଞାସା, ବିଜୟିନୀ ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ, ଶଙ୍କରପୁର କଟକ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ, ୨୦୧୯ ।

୬. ରଥ, ରାଧାନାଥ, ସାଗର ସେପାରେ, ଅକ୍ଷର, କଲ୍ୟାଣୀ ନଗର, କଟକ, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ, ୧୯୯୬ ।

୭. ରାଉତ ସଂଯୁକ୍ତା, କ୍ଷଣିକ ଉଡାପରୁ ଅନନ୍ତ ଶୀତଳତା, ମୟୂର ପବ୍ଲିକେସନ୍ସ, ଭୁବନେଶ୍ୱର, ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶ, ୧୯୯୨ ।

❖ ❖ ❖